

PROVINCIALE STATENVERKIEZINGEN

HANDLEIDING

SCHOLIERENVERKIEZINGEN 2023

**ProDemos**

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos is het 'Huis voor democratie en rechtsstaat'. ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen - in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en Europa.

## INHOUD

Praktische voorbereiding.....	4
Wanneer? .....	4
Organisatie .....	4
Hoeveel tijd kost het? .....	5
Stembiljetten .....	5
Aankondiging verkiezingen .....	6
Leden van het stembureau.....	6
Inrichting stemlokaal.....	6
Informereren plaatselijke pers .....	7
Checklist .....	7
Vragen .....	7
Extra activiteiten.....	8
Materiaal en projecten over de verkiezingen .....	8
Zelf activiteiten organiseren.....	9
Leerdoelen .....	13
Hoofdoelen .....	13
Reflectievragen.....	13
Mogelijke reflectievragen per onderdeel .....	14
De verkiezingsdag .....	16
De taak van het stembureau.....	16
Het stemmen in stappen .....	16
Afronding .....	17
Bijlagen.....	18
Reglement van de Scholierenverkiezingen.....	18
artikel 1 .....	18
artikel 2 .....	18
artikel 3 .....	18
artikel 4 .....	19

artikel 5 .....	19
artikel 6 .....	19
Standaardpersbericht.....	21
Leidraad voor het stembureau .....	22
HOOFDSTUK 1 HET STEMBUREAU.....	22
HOOFDSTUK 2 INRICHTING VAN HET STEMBUREAU.....	23
HOOFDSTUK 3 MAG DE KIEZER STEMMEN?.....	24
HOOFDSTUK 4 HET STEMMEN.....	25
HOOFDSTUK 5 HET TELLEN VAN DE STEMMEN .....	25
PROCES-VERBAAL SCHOLIERENVERKIEZINGEN 2023 .....	27
Posters.....	29

## PRAKTISCHE VOORBEREIDING

### WANNEER?

De Scholierenverkiezingen Provinciale Statenverkiezingen zijn van maandag 27 februari tot en met dinsdag 14 maart 2023.

Bij de Scholierenverkiezingen stemmen de leerlingen met papieren stembiljetten (net als in het echt). De docent geeft de stemresultaten van de school vervolgens door via de website <https://stem.scholierenverkiezingen.nl/docenten/>. Dat kan alleen tussen maandag 27 februari 08.00 uur en dinsdag 14 maart 16.00 uur. **Zorg dat je niet te laat bent met invoeren, want dan telt de uitslag van je school niet mee in de einduitslag.**

Je moet zelf zorgen voor rode potloden en voor het kopiëren van de stembiljetten. Op dit stembiljet staan de deelnemende partijen.

Na inschrijving voor de Scholierenverkiezingen ontvang je een inlogcode voor <https://stem.scholierenverkiezingen.nl/docenten/>. Via deze site kun je het stembiljet met de partijen van je kieskring downloaden en uitprinten (op A4-formaat). Ook kun je via deze site na afloop de uitslagen invoeren.

De verkiezingsuitslag wordt op dinsdag 14 maart om 17.30 uur gepubliceerd op <https://stem.scholierenverkiezingen.nl/uitslagen>. De uitslag is per school terug te vinden.

### ORGANISATIE

Wil je Scholierenverkiezingen op je school organiseren? Dan doorloop je in elk geval vier stappen:

1. Meld je school aan via de website [www.scholierenverkiezingen.nl](http://www.scholierenverkiezingen.nl).
2. Plan de dag (of dagen) waarop je de Scholierenverkiezingen op je school organiseert.
3. Richt een stembureau in en vraag leerlingen om het stembureau te bemensen.
4. Print de stembiljetten.

Wil je meer van de scholierenverkiezingen maken, dan kun je de verkiezingen naar wens uitbreiden met bijvoorbeeld:

- STEM Online Leeromgeving
- Een debatwedstrijd
- Een verkiezingsmarkt met jongerenpartijen
- Uitnodigen van een lokale politicus

### HOEVEEL TIJD KOST HET?

Als je je beperkt tot alleen de Scholierenverkiezingen, hoef je niet veel tijd kwijt te zijn.

- Voorbereidingstijd: online aanmelden, enkele administratieve handelingen zoals leerlingenlijsten (laten) uitdraaien, stembiljetten vermenigvuldigen, desgewenst posters downloaden en printen.
- Leerlingen selecteren voor het stembureau en voor de op- en afbouw van het stemlokaal.
- Een korte bijeenkomst om de leden van het stembureau te instrueren: 30 minuten
- Opbouwen van het stemlokaal (stemhokjes maken, posters ophangen etc.): 1 uur
- Tellen van de stemmen: 30 minuten.
- Afbouwen stemlokaal: 30 minuten.
- Op de verkiezingsdag moeten de klassen een voor een naar het stembureau om hun stem uit te brengen. Hoe meer stemhokjes er beschikbaar zijn, hoe minder tijd je hier aan kwijt bent. Met één stemhokje kunnen ongeveer 60 leerlingen per uur stemmen.

### STEMBILJETTEN

Bij aanmelding geef je aan hoeveel leerlingen er op je school meedoen aan de Scholierenverkiezingen. Vanaf begin februari kun je zelf het stembiljet downloaden van de beheerpagina.

Je mag zelf bepalen wie er stemgerechtigd zijn (bijvoorbeeld alle klassen of alleen de bovenbouw of onderbouw).

Alle stemgerechtigde leerlingen moeten op een lijst worden vermeld die in het stembureau aanwezig is (zie het [reglement](#) achterin deze handleiding). Zorg ervoor dat elke leerling niet meer dan één keer kan stemmen.

#### AANKONDIGING VERKIEZINGEN

Alle stemgerechtigde leerlingen moeten goed weten waar, wanneer en hoe laat ze hun stem kunnen uitbrengen. Je kunt tijdens de lessen of bijvoorbeeld via posters bekendmaken waar het stembureau is en hoe laat welke klassen mogen stemmen.

Achterin deze handleiding vind je een aantal posters die je kunt gebruiken. Ze zijn ook te vinden op [www.scholierenverkiezingen.nl](http://www.scholierenverkiezingen.nl).

#### LEDEN VAN HET STEMBUREAU

Bedenk van tevoren wie het stembureau gaan bemensen. Deze personen (minimaal drie van wie één de rol van voorzitter op zich neemt) moeten tijdens de verkiezingsdag toezien op de gang van zaken en zorgen voor een ordelijk verloop. In het [reglement](#) staan de taken van het stembureau omschreven. Wij raden je aan de scholieren (of docenten) van het stembureau de tijd, ruimte en middelen te geven om zich goed voor te bereiden op deze verantwoordelijke taak. Je kunt ze als voorbereiding dit korte filmpje laten zien:

[https://www.youtube.com/watch?v=-tr\\_pvYdJzk](https://www.youtube.com/watch?v=-tr_pvYdJzk)

#### INRICHTING STEMLOKAAL

Het is natuurlijk het leukst om tijdens de Scholierenverkiezingen zoveel mogelijk de 'echte' verkiezingen te simuleren. Richt een stembureau in en zorg voor verkiezingshokjes en een stembus. Soms is het mogelijk om echte stemhokjes en stembussen te lenen; deze kun je gebruiken om de leerlingen te laten stemmen en de stembiljetten in te verzamelen. Je kunt dan het beste contact opnemen met je gemeente en vragen naar de afdeling burgerzaken (medewerker verkiezingen).

Lukt het niet om een echt stemhokje te regelen, dan kun je een geïmproviseerd stemhokje maken met bijvoorbeeld houten schotten en een kartonnen doos.

## INFORMEREN PLAATSELIJKE PERS

Plaatselijke en regionale pers heeft vaak belangstelling voor de Scholierenverkiezingen. Je kunt zelf lokale en regionale kranten, tv/radio en andere media over de Scholierenverkiezingen informeren. Een [voorbeeld van een persbericht](#) dat je daarvoor kunt gebruiken is achterin deze handleiding opgenomen.

## CHECKLIST

Heb je alles op orde voor de Scholierenverkiezingen?

- Lijst stemgerechtigde leerlingen
- Stembiljetten (Op dit stembiljet staan de deelnemende partijen in je kiesdistrict)
- Bemensing stembureau
- Inrichting stembureau: stemhokje(s), tafel en stembus, bordje 'stembureau' (zie voorbeeld achterin, ook los te downloaden op [www.scholierenverkiezingen.nl](http://www.scholierenverkiezingen.nl).)
- Aankleding stembureau: poster 'Opstelling stembureau' en poster 'Gedrag in het stemlokaal'.
- Aankleding school: verkiezingsposters politieke partijen, en posters met oproep tot deelname en tijdstip van de verkiezingen (zie voorbeeld achterin, ook los te downloaden op [www.scholierenverkiezingen.nl](http://www.scholierenverkiezingen.nl).)
- [Persbericht](#) voor lokale media, aandacht in schoolkrant, nieuwsbrieven e.d.

## VRAGEN

Succes met de organisatie van de Scholierenverkiezingen!

Als je nog vragen hebt over de Scholierenverkiezingen, kun je contact opnemen met

Bas Banning, projectleider Scholierenverkiezingen: [b.banning@prodemos.nl](mailto:b.banning@prodemos.nl)

## EXTRA ACTIVITEITEN

### MATERIAAL EN PROJECTEN OVER DE VERKIEZINGEN

Aan de Scholierenverkiezingen kun je nog andere activiteiten koppelen.

#### **Youtubefilms**

ProDemos heeft filmpjes met uitleg over verkiezingen: <https://youtu.be/oaob983ar7Y>

#### **STEM Online Leeromgeving**

ProDemos heeft vanaf eind december 2023 STEM: een online leeromgeving over de Provinciale Statenverkiezingen. Op deze website zijn spellen, uitlegfilmpjes, dilemma's en quizzen te vinden over de Provinciale Statenverkiezingen. Hiermee kunt u uw leerlingen goed voorbereiden op de Scholierenverkiezingen. Op de website staat ook een uitgebreide docentenhandleiding met allerlei lestips. De website is te vinden via [stem.prodemos.nl](https://stem.prodemos.nl)

#### **Kamerindeklas**

Op deze website staat informatie over het organiseren van een projectweek over politiek. Deze projectweek eindigt met een plenair Kamerdebat of enkele plenaire debatten en één of meer stemmingen. Gedurende de week wordt dat debat voorbereid. Natuurlijk kunnen de verschillende werkvormen ook los behandeld worden. Met uitlegfilmpjes en animatiefilmpjes. <https://kamerindeklas.nl>

#### **StemWijzer**

Leerlingen kunnen in de aanloop van de Scholierenverkiezingen op [www.stemwijzer.nl](https://www.stemwijzer.nl) een van de provinciale StemWijzers invullen om te kijken met welke politieke partij zij de meeste overeenkomsten hebben. De nieuwe website staat vanaf eind december online

#### **Lesmateriaal ProDemos**

In onze zoekfunctie vind je werkvormen over de Provinciale Staten op het niveau van je klas of groep. Dit lesmateriaal kun je [hier](#) vinden.

#### **Gastlessen Verkiezingen 2023**



ProDemos komt graag naar scholen om de gratis Verkiezingsspecial over de periode 15 januari tot en met 14 maart te geven. In een interactieve les ontdekken leerlingen wat de provincie eigenlijk allemaal doet en op welke manier zij daar invloed op kunnen uitoefenen. Meer informatie en reserveren via <https://prodemos.nl/programmas/niveau/mbo/>

## ZELF ACTIVITEITEN ORGANISEREN

Natuurlijk kun je ook zelf een evenement organiseren zoals een politieke markt, waarbij provinciale politieke partijen zich presenteren. Of een debatwedstrijd met medewerking van een debatcentrum of provinciale politici of waterschapsleden (ze komen echt graag). Om het helemaal echt te maken kan de schoolkrantredactie verslag doen van zulke activiteiten en/of een radio- of tv-uitzending verzorgen 'Nieuwsuur op School' of 'OpSchool'.

Wij geven hier praktische informatie en ideeën om je op weg te helpen.

### **Organiseer een debat of debatwedstrijd**

Op de website van ProDemos vind je een aantal klant-en-klare werkbladen voor politieke rollenspellen, bijvoorbeeld de casus [Stemrecht vanaf 16 jaar](#).

Op de website [Debat in de klas](#) staan onder meer verschillende debatvormen uitgelegd (Lagerhuisdebat, Amerikaans/Brits parlementair debat, etc.).

#### **Tip**

Maak je er een debatwedstrijd voor leerlingen van? Om het extra interessant te maken, kun je kandidaten van politieke partijen of jongerenpartijen uitnodigen om als jury(voorzitter) op te treden.

Ook kun je duo's van politici met leerlingen vormen die het samen opnemen tegen andere duo's (professional-amateur).

Laat je het debatteren aan de politici over? Dan is de werkvorm 'stemmen met je voeten' een idee: leerlingen lopen dan tijdens het debat naar de politicus met wie ze

het eens zijn. Je kunt de leerlingen tevoren de onderwerpen laten bepalen en/of stellingen laten bedenken.

*Ter inspiratie: Op weg naar Het Lagerhuis*

Op weg naar Het Lagerhuis is de grootste debatwedstrijd van Nederland. Jaarlijks doen er zo'n 200 scholen mee.

Bron: <https://ownhlagerhuis.nl/>

Enkele handige websites:

- <https://debat.nl/>
- <http://debatinstituut.nl/> en <http://www.schooldebatteren.nl/>
- <http://discussierenkunjelers.nl/>
- Leraar24 [Dossier debatteren](#) met een aantal video's

### **Verkiezingsmarkt/-debat**

Je kunt ter voorbereiding op de scholierenverkiezingen ook een verkiezingsmarkt en/of verkiezingsdebat organiseren. Politieke partijen leveren daarvoor graag mensen aan. De ervaring leert dat (aspirant)raadsleden vaak bereid zijn naar scholen te komen om in debat te gaan met leerlingen als je ze op tijd benadert.

#### ***Tip***

Je kunt ook contact zoeken met de politieke jongerenorganisaties (zie onder). Zij kunnen bijvoorbeeld in debat gaan met elkaar over stellingen die je leerlingen bedenken. ProDemos heeft mensen in huis die zo'n debat zouden kunnen modereren.

### **Verkiezingsaffiches maken**

Je kunt ook leerlingen zelf provinciale verkiezingsposters laten ontwerpen. Inspiratie kunnen zij opdoen op <http://www.verkiezingsaffiches.nl/Affiches> (landelijke verkiezingsaffiches van 1918 tot en met 2021).

### **Extra: verkiezingswaarnemers**

Een andere mogelijkheid om leerlingen indirect in te schakelen is hen de rol van verkiezingswaarnemers te geven. Op [www.scholierenverkiezingen.nl/](http://www.scholierenverkiezingen.nl/) kunnen zij in het filmpje *Verkiezingen (stap 5)* leren waar democratische verkiezingen aan moeten voldoen. Het filmpje duurt maar 1 minuut. Zo krijgen ze antwoord op de kernvragen: Wat zijn vrije verkiezingen? Wat zijn geheime verkiezingen? Wat zijn eerlijke verkiezingen? Voldoen de scholierenverkiezingen op school aan de eisen?

#### **Tip**

Nodig een echte verkiezingswaarnemer uit op school. Het Ministerie van Buitenlandse zaken kan je met een van de 150 internationale waarnemers in contact brengen. Stuur daartoe een e-mail naar: [3W-CMV@minbuza.nl](mailto:3W-CMV@minbuza.nl).

### **PJO's**

Bijna alle landelijke politieke partijen hebben aan hen verwante jongerenorganisaties. Deze politieke jongerenorganisaties (pjo's) hebben hun eigen leden; het lidmaatschap staat in principe open voor jongeren van 14 tot en met 27 jaar. De politieke jongerenorganisaties houden zich vooral bezig met educatieve activiteiten en proberen de belangen van jongeren bij hun moederpartij te behartigen. Soms nemen zij zeer kritische standpunten in als het gaat om actuele of fundamentele kwesties. Desalniettemin kunnen de jongerenorganisaties worden beschouwd als kweekvijver voor menig toekomstige politieke carrière.

Meer informatie met links naar de websites van de pjo's is te vinden op Parlement & Politiek: [http://www.parlement.com/id/vjbm2hqjfm5/politieke\\_jongerenorganisaties](http://www.parlement.com/id/vjbm2hqjfm5/politieke_jongerenorganisaties)

### **Nieuws in de klas bij de scholierenverkiezingen**

Het nieuws speelt een belangrijke rol tijdens de verkiezingen. Journalistiek wordt gezien als de waakhond van de democratie. Nieuwsmedia informeren, agenderen, controleren en zijn een platform voor debat. Bij de scholierenverkiezingen kunnen docenten gebruik maken van Nieuws in de klas waarmee zij kosteloos toegang hebben tot regionale en landelijke nieuwstitels. Van het AD tot Vrij Nederland en van De Telegraaf tot het Dagblad van het Noorden. De Bezorgdienst voor docenten [<https://www.nieuwsindeklas.nl/onze->

[diensten/nieuwsservice-docenten/](#) levert twee weken lang alle verschillende nieuwstitels op school of bij de docent thuis. Docenten kunnen zelf aangeven in welke periode zij de dag- en weekbladen willen ontvangen. De nieuwstitels kunnen twee weken voor of juist na de verkiezingen bezorgd worden.

De [Nieuwsservice Digitaal](#) <https://www.nieuwsindeklas.nl/onze-diensten/nieuwsservice-digitaal/> geeft vier weken toegang tot alle verschillende nieuwstitels. De docent kiest in welke periode de leerlingen toegang hebben tot het nieuws digitaal.

Daarnaast kunnen docenten in het voortgezet onderwijs kosteloos gebruik maken van de [Bezorgdienst voor leerlingen](#) <https://www.nieuwsindeklas.nl/onze-diensten/nieuwsservice-leerlingen/> waarbij **alle leerlingen** gedurende twee weken een nieuwstitel ontvangen.

### **Hoe kun je Nieuwsmedia bestellen**

Via [Bestel direct](#) <https://mijn.nieuwsindeklas.nl/?ref=ProdemosLM> doorloop je de stappen om kosteloos de gewenste dag- en weekbladen te ontvangen.

### **Over Nieuws in de klas**

Nieuws in de klas is het educatieplatform van NDP Nieuwsmedia, de brancheorganisatie voor nieuwsbedrijven. Nieuws in de klas helpt docenten in het primair en het voortgezet onderwijs om nieuwsmedia in hun lesprogramma te verwerken ter bevordering van taalvaardigheid, mediawijsheid en burgerschap.

Nieuws in de klas  
Hogehilweg 6, 1101 CC Amsterdam  
T 020-4309190  
E [info@nieuwsindeklas.nl](mailto:info@nieuwsindeklas.nl)  
W [www.nieuwsindeklas.nl](http://www.nieuwsindeklas.nl)

## LEERDOELEN

### HOOFDOELEN

- Leerlingen ervaren de werking van de democratie.
- Politiek wordt onderdeel van de belevingswereld van leerlingen.

### REFLECTIEVRAGEN

Bij de Scholierenverkiezingen doen leerlingen concrete ervaringen op. Hoe zorg je ervoor dat deze ervaringen ook het verwachte leereffect hebben?

Bij een belevingsonderdeel is het van belang dat je de leerling op zeker moment laat nadenken over die beleving:

- Wat beleef je?
- Waarom is dat belangrijk?

In principe zit het leereffect al in het 'doen'; het ontvangen van de stempas, het zelf mogen stemmen, het zitting nemen in het stembureau.

Toch kan het onbevredigend zijn, zowel voor de leerlingen als voor jezelf, om zonder afronding door te gaan. Uiteindelijk is het doel niet de ervaring zelf, maar de reflectie op die ervaring. Dat bereik je door de ervaring na te bespreken. Dat hoeft geen "officieel reflectiemoment" te zijn. Vermijd dooddoeners als "wat heb je hier nu van geleerd?" Houd de nabespreking kort en richt de aandacht op de essentie van de ervaring.

Daarnaast heeft de nabespreking nog twee functies:

- Transfer: je helpt leerlingen vast te stellen wat ze hebben geleerd (het kwartje valt).
- Contact met de groep: je krijgt terug waar leerlingen zitten in hun leerproces. Vaak komen ze met nieuwe vragen, waar je in je les verder op kunt aanhaken.

---

## MOGELIJKE REFLECTIEVRAGEN PER ONDERDEEL

Bij elk onderdeel passen andere vragen, waarmee je interesse toont in wat de leerling heeft beleefd én hem of haar aan het denken zet over die beleving. Hieronder geven we per onderdeel enkele van deze mogelijke vragen weer. Vaak is het al voldoende als je 2 of 3 van deze vragen stelt.

In een paar minuten ga je het gesprek aan met de hele groep. Zo hou je het denkproces gaande.

Kies de reflectievragen die bij je klas passen.

---

### STEMMEN

Leerlingen ervaren dat hun stem meetelt in de uitslag van de Scholierenverkiezingen. Leerlingen leren dat het lastig is te kiezen, maar dat het maken van een keuze voor een politieke partij essentieel is voor het goed werken van onze democratie.

- Denk je dat het in het echt ook zo gaat?
- Heb je vooral je eigen mening gevolgd of heb je je laten beïnvloeden door ouders of vrienden? Hoe vond je dat?
- Waarom is het belangrijk om te stemmen?
- Ben je tevreden met het resultaat?
- Denk je dat er een betere manier is om beslissingen te nemen dan stemmen?

---

### STEMBUREAU

Leerlingen ervaren hoe een goed werkend stembureau zorgt dat het democratische proces correct verloopt. Leerlingen leren door zelf de stemmen te tellen hoe belangrijk zorgvuldigheid is om te garanderen dat echt elke stem wordt geteld.

- Leek het proces op wat je op televisie hebt gezien? Gaat het in het echt ook zo?
- Wat was er anders?
- Ben je tevreden met het resultaat?

## DEBAT OP SCHOOL

- Was je het eens met wat de politicus zei?
- Ben je door de politicus van mening veranderd?/ Heeft hij/zij je overtuigd?
- Zou je op deze persoon stemmen?
- Zou je in zijn/haar schoenen willen staan?
- Wie zouden er op deze partij stemmen?

## DE VERKIEZINGSDAG

### DE TAAK VAN HET STEMBUREAU

Het stembureau dient er zorg voor te dragen dat er geheim (onzichtbaar voor anderen) gestemd wordt en dat alle stemgerechtigden maar één keer hun stem kunnen uitbrengen. Een afstreeplijst met alle namen van leerlingen is daarvoor in principe voldoende.

Als een leerling binnen komt om te stemmen, controleert het stembureau of hij of zij op de lijst staat. Als dat het geval is krijgt de leerling een stembiljet en wordt de naam van de leerling afgestreept.

Ingevulde stembiljetten worden verzameld in een stembus om na afloop het aantal uitgebrachte stemmen te tellen. Het 'stembureau' ziet toe op de gang van zaken en vergelijkt na sluiting van het stembureau het aantal afgestreepte namen met het aantal terugontvangen stembiljetten in een proces-verbaal.

Het stembureau mag voorafgaand aan en tijdens de verkiezingsdag inlichtingen verschaffen over de procedure van de verkiezingen, maar uiteraard niet (inhoudelijk) over de politieke partijen. Zie voor meer details het [reglement](#) achterin.

Aan het eind van de dag telt het stembureau de stemmen. Ten slotte maken zij een proces-verbaal op. Met het proces-verbaal legt het stembureau verantwoording af voor het verloop van de stemming en het tellen van de stemmen. Het proces-verbaal is daarom openbaar: kiezers, waarnemers en anderen mogen het na de verkiezingen inzien.

Om de procedures inzichtelijk te maken, vragen we je het reglement goed en duidelijk zichtbaar op te hangen in het stembureau. Je vindt een instructieposter in de bijlage.

Daarnaast kunt je [hier](#) een filmpje vinden over het tellen van de stemmen.

### HET STEMMEN IN STAPPEN

Hieronder zie je de stemprocedure in 7 stappen. Je kunt deze stappen bij het stembureau ophangen zodat leerlingen begrijpen hoe ze hun stem moeten uitbrengen. Er staat een kant-



en-klare poster in de bijlage.

1. Meld je aan bij het stembureau
2. Laat je identiteitsbewijs of schoolpas zien ter identificatie.
3. Je ontvangt een stembiljet
4. Ga met het stembiljet naar het stemhokje
5. Kleur in het stemhokje een van de vakjes rood.
6. Gooi het stembiljet in de stembus.
7. Je stem is uitgebracht.

Maak plaats voor de volgende leerling.

## AFRONDING

De uitslag van de Scholierenverkiezingen wordt dinsdag 14 maart omstreeks 17.00 uur (ovb) bekendgemaakt tijdens een feestelijke bijeenkomst. Daarna wordt de uitslag bekend gemaakt op [www.scholierenverkiezingen.nl](http://www.scholierenverkiezingen.nl).

In dagbladen, radio, tv en internet zal aandacht worden besteed aan de Scholierenverkiezingen en aan de uitslag. Houd de media in de gaten zodat je deze uitzendingen misschien kunt terugkijken in een afsluitende les.

Daarnaast kan het aardig zijn om de uitslag van de Scholierenverkiezingen te toetsen aan de uitslag van de officiële verkiezingen. Ook is het mogelijk de uitslag te vergelijken met andere scholen of steden, en/of je kunt de uitslag vergelijken met eerdere uitslagen van je school (alleen als je eerder meedeed uiteraard). Via [www.scholierenverkiezingen.nl](http://www.scholierenverkiezingen.nl) kun je de uitslag opzoeken.

Via de Nieuws in de klas kunnen meerdere exemplaren van de krant van de dag na de verkiezingen besteld worden, zodat de uitslagen van de scholierenverkiezingen en de echte

verkiezingen met elkaar in verband gebracht kunnen worden en als stof tot discussie kunnen fungeren.

## BIJLAGEN

### REGLEMENT VAN DE SCHOLIERENVERKIEZINGEN

#### ARTIKEL 1

##### STEMRECHT

- 1.1 De school(leiding) stelt vast welke leerlingen stemgerechtigd zijn en draagt zorg voor één of meer namenlijsten van stemgerechtigde leerlingen.
- 1.2 Alleen personen die op een lijst van stemgerechtigde leerlingen voorkomen, hebben stemrecht.
- 1.3 Elke stemgerechtigde kan slechts één stem uitbrengen. Overdracht van stemrecht en stemmen bij volmacht is niet toegestaan.

#### ARTIKEL 2

##### STEMBUREAU

- 2.1 Het stembureau bestaat uit tenminste drie leden, waaronder een voorzitter.
- 2.2 Het stembureau is verantwoordelijk voor de goede gang van zaken tijdens de verkiezingen en draagt zorg voor naleving van dit reglement.

#### ARTIKEL 3

##### STEMBILJETTEN

- 3.1 De voorzitter van het stembureau overhandigt aan elke stemgerechtigde die zich bij het stembureau meldt één stembiljet. Een ander lid van het stembureau registreert

op de lijst van stemgerechtigden aan wie stembiljetten worden uitgereikt (bijvoorbeeld door aankruisen of doorstrepen van de namen).

- 3.2 Stemgerechtigden die een stembiljet ontvangen hebben, zijn verplicht om na afloop hun stembiljet te deponeren in de stembus.

---

## ARTIKEL 4

---

### STEMMING

- 4.1 De stemming is geheim en anoniem. Het stemhokje wordt daarom zo opgesteld dat het alleen zichtbaar is voor de stemgerechtigde die zijn stem uitbrengt. Het is toegestaan om selfies te maken in het stemhokje.
- 4.2 Wanneer een kiezer door lichamelijke beperkingen hulp nodig heeft, mag een lid van het stembureau deze kiezer helpen.
- 4.3 Nadat je hebt gestemd, kun je niet meer veranderen wat je hebt ingevuld.

---

## ARTIKEL 5

---

### STEMBUS

- 5.1 Gedurende de periode dat er gestemd mag worden, blijft de stembus (een afgesloten bus, doos of kist) gesloten. De leden van het stembureau openen de stembus in het openbaar bij aanvang van de telling.

---

## ARTIKEL 6

---

### TELLEN VAN DE STEMMEN

- 6.1 De op het stembureau aanwezige stembiljetten worden voorafgaand aan de opening van het stemlokaal in het openbaar geteld.
- 6.2 De ingeleverde stembiljetten en de niet-uitgedeelde stembiljetten worden in het openbaar geteld door de leden van het stembureau, onder leiding van de voorzitter.

- 6.3 Aan de hand van de in artikel 1 bedoelde lijsten wordt vastgesteld aan hoeveel stemgerechtigden een stembiljet is uitgereikt.
- 6.4 Het totaal aantal terugontvangen stembiljetten moet overeenkomen met het aantal stemgerechtigden dat een stembiljet in ontvangst heeft genomen. Het aantal terugontvangen stembiljetten, opgeteld bij het aantal niet-uitgereikte stembiljetten, moet gelijk zijn aan het aantal voor opening van de stembus getelde stembiljetten. Bij een verschil in aantallen wordt hiervan – schriftelijk – melding gemaakt aan de school(leiding).

## Scholierenverkiezingen op *[naam school]*

Van maandag 27 februari tot en met dinsdag 14 maart 2023 organiseert ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat voor de 29e keer de landelijke Scholierenverkiezingen. Deze schaduwverkiezingen geven een indruk hoe de Nederlandse politiek eruit zou zien als jongeren het voor het zeggen hadden.

*[Naam school]* zal op met *[aantal]* leerlingen (uit *[specificatie klassen]*) aan de scholierenverkiezingen deelnemen. De stemming (zie [www.scholierenverkiezingen.nl](http://www.scholierenverkiezingen.nl)) is geopend van 08.00 tot 16.00 uur. Naar verwachting zullen de meeste leerlingen op onze school stemmen op *[dag datum]* tussen *[tijd]* en *[tijd]* uur.

De leerlingen ontvangen bij aankomst in het stemlokaal een stembiljet waarmee een stem kan worden uitgebracht. Een stembureau, bestaande uit **[X]** leerlingen (en/of) **[X]** docenten, ziet toe op het eerlijke verloop van de verkiezingen. Elke leerling krijgt één stembiljet uitgereikt.

### Uitslag

De uitslag van *[naam school]* en die van alle andere deelnemende scholen zal op dinsdag 14 maart omstreeks 17.00 uur worden bekendgemaakt tijdens een feestelijke persconferentie. Daarna wordt de uitslag bekend gemaakt op [www.scholierenverkiezingen.nl](http://www.scholierenverkiezingen.nl).

Voor meer informatie:

De verkiezingen op onze school:

***[Naam school]* *[Naam docent]* *[Telefoonnummer]***

Scholierenverkiezingen algemeen:

ProDemos  
Bas Banning, projectleider Scholierenverkiezingen  
070 757 02 28 / [b.banning@prodemos.nl](mailto:b.banning@prodemos.nl)  
[www.scholierenverkiezingen.nl](http://www.scholierenverkiezingen.nl)

## LEIDRAAD VOOR HET STEMBUREAU

### HOOFDSTUK 1 HET STEMBUREAU

#### §1 Stembureauleden

Het stembureau bestaat uit tenminste drie leden, van wie één voorzitter is. Er kunnen verschillende plaatsvervangende leden voor het stembureau worden aangewezen.

#### §2 Aanwezigheid

Gedurende de zitting zijn steeds twee leden aanwezig: de voorzitter en ten minste één lid. Als de voorzitter er niet is, treedt een van de leden als voorzitter op. Het stembureau wordt nooit onbeheerd achtergelaten.

#### §3 Voorzitter

De voorzitter is belast met de handhaving van de orde in het stemlokaal. De voorzitter ziet erop toe dat de stemming en de telling volgens de voorschriften verlopen. Als bij het nemen van een beslissing door het stembureau de stemmen staken, beslist de stem van de voorzitter.

#### §4 Beïnvloeding kiezers

De leden van het stembureau laten tijdens de zitting niet merken voor welke politieke partij ze zijn. In het stembureau worden geen politieke uitingen (zoals posters e.d.) opgehangen, om de kiezers niet te beïnvloeden.

#### §5 Duur stemming

De stemming duurt van . . . uur tot . . . uur. Het is van het grootste belang de stemming precies op tijd te laten beginnen. *[Vul hier zelf de tijdstippen in waarop op je school kan worden gestemd.]*

§6 Hulp aan de kiezer

Bij het stemmen moet de kiezer alleen in het stemhokje zijn.

Wanneer een kiezer door lichamelijke beperkingen hulp nodig heeft, mag een lid van het stembureau deze kiezer helpen.

§7 Vragen

Als de leden van het stembureau niet zeker zijn van hun zaak, overlegt de voorzitter met de schoolleiding.

§8 Openbaarheid

Gedurende de tijd dat het stembureau zitting houdt mogen kiezers in het stemlokaal verblijven, als zij de voortgang van de stemmingen en het telproces maar niet belemmeren.

De kiezers in het stemlokaal mogen bezwaren inbrengen tegen de stemming en de telling. Die moeten worden opgeschreven in een proces-verbaal.

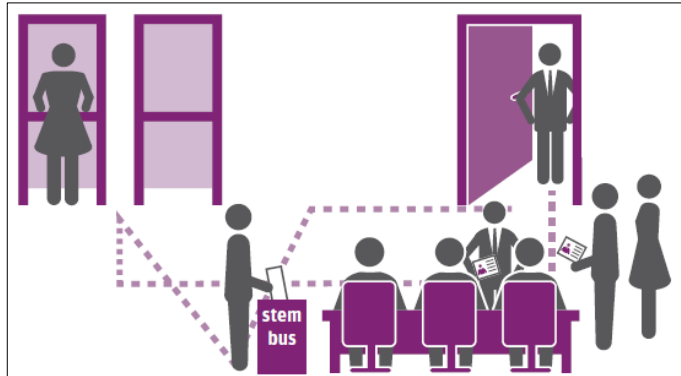
## HOOFDSTUK 2 INRICHTING VAN HET STEMBUREAU

§9 Aan het begin van de stemming wordt de inrichting van het stemlokaal gecontroleerd. Het stemlokaal mag pas geopend worden als de inrichting in orde is.

Dat moet aan de volgende eisen voldoen:

- a. Er staat een tafel met genoeg stoelen voor alle leden van het stembureau. Zij moeten goed zicht hebben op de toegang tot de stemhokjes. En andere aanwezigen moeten goed kunnen zien wat de leden van het stembureau doen.
- b. Er staat tenminste één stemhokje, waarvan de toegang goed zichtbaar moet zijn voor de kiezers. Leden van het stembureau en kiezers die staan te wachten moeten op tenminste 2 meter van het stemhokje blijven.
- c. In het stemhokje ligt een rood potlood.
- d. Er staat een stembus in de buurt van de tafel waaraan jullie zitten. Controleer dat de stembus voor de (eerste) stemming leeg is. De stembus mag pas na afloop van de stemming(en) worden geopend.

- e. Aan of bij de deur hangt op een duidelijk zichtbare plaats een bordje 'stembureau open'.
- f. De looproute voor de kiezers is duidelijk. Geef dit zo nodig met tape op de grond aan of hang een duidelijke plattegrond op.



§10 Tel het aantal stembiljetten.

De schoolleiding zorgt voor namenlijsten van alle stemgerechtigde leerlingen. De voorzitter stelt vast of er voldoende stembiljetten zijn om alle stemgerechtigde leerlingen te laten stemmen.

§11 Het aantal stembiljetten wordt vastgelegd op het [proces-verbaal](#).

### HOOFDSTUK 3 MAG DE KIEZER STEMMEN?

§12 Leerlingen die willen gaan stemmen, noemen hun naam (en hun klas). Een lid van het stembureau controleert of die naam voorkomt op de lijst met stemgerechtigde leerlingen.

§13 Ga na of de leerling degene is voor wie hij/zij zich uitgeeft, bijv. met behulp van een leerlingenpasje of ID-kaart/paspoort.

§14 Als een leerling stemgerechtigd is, geeft de voorzitter van het stembureau hem/haar een stembiljet.

§15 Een ander lid van het stembureau registreert aan wie stembiljetten worden uitgereikt door het aankruisen of doorstrepen van de namen op de lijst(en) met stemgerechtigde leerlingen.



§16 Stemgerechtigden die een stembiljet ontvangen hebben, zijn verplicht hun stem uit te brengen en het stembiljet te deponeren in de stembus. Aan het eind worden de aantallen uitgebrachte stemmen gecontroleerd aan de hand van het aantal uitgereikte stembiljetten.

## HOOFDSTUK 4 HET STEMMEN

### Stemgeheim

§17 Je mag alleen buiten het stemhokje uitleg geven over de stemprocedure.

§18 Zie erop toe dat iedere kiezer in het stemhokje alleen is. Je kunt een uitzondering maken in geval van een lichamelijke beperking, bijvoorbeeld bij blindheid.

### Stemvrijheid

§19 Er mag geen campagne worden gevoerd in het stemlokaal.

§20 Kiezers, docenten en anderen mogen in het stemlokaal aanwezig zijn als waarnemer. Voor alle aanwezigen geldt dat zij de orde niet mogen verstoren.

§21 Kiezers mogen een selfie maken in het stemhokje.

### Stemmen

§22 De kiezer mag slechts één hokje inkleuren.

§23 De kiezer deponeert het stembiljet in de stembus.

## HOOFDSTUK 5 HET TELLEN VAN DE STEMMEN

§24 Tel het aantal ingeleverde stembiljetten.

§25 Een stembiljet is ongeldig als de kiezer iets op het stembiljet heeft geschreven of getekend waardoor mogelijk zijn of haar identiteit te achterhalen is.

§26 Tel het aantal niet uitgedeelde stembiljetten.

§27 Na het stemmen gaan de leden van het stembureau de stembiljetten tellen die in de stembus zitten. Dat doen ze onder leiding van de voorzitter, en het moet in het openbaar. Iedereen mag dus meekijken om te zien of het eerlijk gaat.

- §28 Eerst tellen de leden hoeveel stemmen er zijn uitgebracht. Dit aantal moet kloppen met het aantal leerlingen dat een stembiljet heeft gekregen van het stembureau.
- §29 Daarna telt het stembureau de stemmen per partij. Dit kan bijvoorbeeld door de stemmen te turven op een schoolbord.
- §30 Noteer het aantal uitgebrachte stemmen op het [proces-verbaal](#).
- §31 Het stembureau mailt het proces-verbaal naar [info@scholierenverkiezingen.nl](mailto:info@scholierenverkiezingen.nl).
- §32 Het stembureau zorgt ten slotte dat de coördinerende docent de uitslag van de school via internet (<http://aanmelden.scholierenverkiezingen.nl/login>) doorgeeft. Uitslagen die na 15 maart 16.00 uur binnenkomen, tellen niet mee met de landelijke uitslag.

#### Bezwaren stemming en telling

- §33 Bezwaren en klachten van kiezers noteer je altijd op het [proces-verbaal](#), ook als je het zelf niet eens bent met de klacht of het bezwaar, en ook als je er niets aan kunt doen.
- §34 Noteer of je iets gedaan hebt aan de klacht of tegen het bezwaar. Zo ja, wat? Zo nee, waarom niet?
- §35 Vermijd discussie. Haal er zo nodig iemand van de schoolleiding of een docent bij.

## PROCES-VERBAAL SCHOLIERENVERKIEZINGEN 2023

..... (naam school)

**Datum verkiezing: ..... maart 2023**

Locatie stembureau: .....

### Gegevens stembureauleden:

Naam lid stembureau	Op welke tijdstippen aanwezig:

### Onregelmatigheden

Waren er onregelmatigheden tijdens het tellen van de uitgebrachte stemmen?

- nee
- ja, beschrijf wat er is gebeurd. (Bijvoorbeeld: een lid van het stembureau was er niet/te laat.)

.....  
.....  
.....  
.....

### Bezwaren van kiezers

Tijdens de stemming(en)

Hadden de aanwezige kiezers bezwaren (klachten of aanmerkingen) tijdens de stemming?

- nee
- ja, beschrijf het bezwaar, ook als je het er niet mee eens bent.  
Geef aan hoe vaak het bezwaar is gemeld.  
Heeft het stembureau een opmerking bij het bezwaar? Zet die er dan ook bij.

.....  
.....  
.....

Tijdens het tellen van de stemmen

Hadden de aanwezige kiezers bezwaren (klachten of aanmerkingen) tijdens de telling?

- nee
- ja, beschrijf het bezwaar, ook als je het er niet mee eens bent.  
Geef aan hoe vaak het bezwaar is gemeld.  
Heeft het stembureau een opmerking bij het bezwaar? Zet die er dan ook bij.

.....  
.....  
.....

	Aantal stemmen
<b>Blanco</b>	
<b>Ongeldig</b>	
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
<b>Totaal aantal ingeleverde stemmen</b>	
<b>Totaal aantal stemgerechtigde leerlingen</b>	

**Handtekeningen stembureau**

Voorzitter .....

Lid 1 .....

Lid 2 .....